

ปัญหาทางกฎหมายของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544¹

อาณัติ ปฏิมิน²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิดทฤษฎี หลักกฎหมาย และสิทธิขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจถึงเหตุผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ว่าการทำธุรกรรมในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการในการติดต่อสื่อสารที่อาศัยการพัฒนาการเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพแต่เนื่องจากการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวมีความแตกต่างจากวิธีการทำธุรกรรมซึ่งมีกฎหมายรองรับอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก อันสมควรให้ต้องมีการรองรับสถานะทางกฎหมายของข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องกับการทำหนังสือหรือหลักฐานเป็นหนังสือ การรองรับวิธีการส่งและรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการรับประกันพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการส่งเสริมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้น่าเชื่อถือและมีผลในทางกฎหมายเช่นกับการทำธุรกรรมโดยวิธีการทั่วไปที่เคยปฏิบัติอยู่เดิม ควรกำหนดให้มีคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำหน้าที่วางนโยบายกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อส่งเสริมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ติดตามดูแลการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งมีหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาทางเทคโนโลยีเพื่อติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเทคโนโลยีเทคโนโลยี ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาศักยภาพตลอดเวลาให้มีมาตรฐานน่าเชื่อถือ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นการส่งเสริมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ด้วยการมีกฎหมายรองรับในลักษณะที่เป็นเอกรูป และสอดคล้องกับมาตรฐานที่นานาชาติยอมรับ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์พัฒนา เรือนใจดี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัจจวัฒน์ เรืองกาญจน์กุล.

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

³ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544, เหตุผลในการประกาศใช้.

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ทำการศึกษาปัญหาทางกฎหมายของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 พบว่ายังมีปัญหาทางกฎหมายอีกหลายประการที่ยังจะต้องปรับแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพสถานะของสังคมยุคปัจจุบัน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก คือ ปัญหากฎหมายข้อยกเว้นไม่ให้นำกฎหมายหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้บังคับกับธุรกรรมเกี่ยวกับครอบครัวมรดก โดยมาตรา 3⁴ ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกา ตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ห้ามมิให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้บังคับแก่ธุรกรรมเกี่ยวกับครอบครัว ธุรกรรมเกี่ยวกับมรดก ซึ่งหมายความว่านิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องครอบครัวและมรดก จะนำพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นปัจจุบันในประเทศไทยถ้ามีเอกสารทางกฎหมายที่ทำในรูปพินัยกรรม การจดทะเบียนสมรส การจดทะเบียนหย่า การจดทะเบียนรับรองบุตร ไม่สามารถทำธุรกรรมผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือนำหลักการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ไม่ได้ ซึ่งต่างกับหลายประเทศที่สามารถจัดทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับครอบครัวมรดกได้

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาความผูกพันของสัญญาในธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กรณีเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ทำธุรกรรมด้วยตนเอง เนื่องจาก ตามพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 9⁵ เป็นบทสันนิษฐานว่าใครเป็นเจ้าของชื่อ⁶ มาตรา 15⁷ เป็นเรื่องความผูกพันของเจ้าของลายมือชื่อในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อเกิดกรณีบุคคลอื่นขโมยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือกรณีที่ตัวแทนของเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ทำธุรกรรมโดยได้รับอนุญาต หรือมีบุคคลอื่นเข้าถึงข้อมูล แล้วไปทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายทั้งสองมาตราดังกล่าวเป็นเหมือนกฎหมายลักษณะปิดปากให้ถือว่าเป็นลายมือชื่อของผู้นั้นและจะต้องมีความผูกพันกับการทำธุรกรรมในครั้งนั้นด้วย

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 11⁸ นั้นเพียงแค่กำหนดรับรองพยานหลักฐานหรือกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ แต่ตามพระราชบัญญัตินี้

⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544, มาตรา 3.

⁵ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544, มาตรา 9.

⁶ เฉลิมชัย ไกรฤกษ์, คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 (กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2557), หน้า 68-69.

⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544, มาตรา 15.

⁸ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544, มาตรา 11.

ไม่ได้มีการวางหลักว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จัดอยู่ในพยานหลักฐานประเภทใด⁹ มีวิธีการนำเสนอพยานหลักฐานให้ศาลรับฟังได้อย่างไร คู่ความสามารถโต้แย้งพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างไรบ้าง หรือแม้กระทั่งนักกฎหมายในประเทศไทยก็ยังไม่มีความชัดเจนถึงการจัดประเภทของพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ว่าอยู่ในพยานหลักฐานประเภทใด มีวิธีการนำเสนอพยานหลักฐานให้ศาลรับฟังได้อย่างไร คู่ความสามารถโต้แย้งพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างไรบ้างเช่นกัน

ปัญหาประการที่สี่ คือ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการเรื่องร้องเรียนและการระงับข้อพิพาทในธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ยังไม่มีบทบัญญัติใดที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยหรือระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ไม่ได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยในมาตรา 37¹⁰ ที่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือในมาตราอื่นๆของหมวด 5 ที่ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรื่องร้องเรียนหรือระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มีเพียงหน้าที่แค่ในเรื่องของการวางแผนบริหารจัดการนโยบายเสนอให้ออกระเบียบหรือประกาศหรือกำกับดูแลการประกอบธุรกิจ กับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ทำให้ขณะนี้คดีที่เกิดขึ้นจากธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทยมีจำนวนมาก ประชาชนได้รับความเดือดร้อน หากนำคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรมก็ต้องมีค่าใช้จ่าย และกว่าข้อพิพาทจะสิ้นสุดลงก็ใช้ระยะเวลานาน

ปัญหาประการสุดท้าย คือ ปัญหาทางกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มุ่งเน้นเพื่อหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองความถูกต้องของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์¹¹ หรือมุ่งเน้นการวางหลักเกณฑ์ในการรับรองความมีผลของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญาให้มีผลเสมอเหมือนกับการทำธุรกรรมโดยเอกสารหรือกระดาษ โดยไม่ได้มุ่งเน้นการวางหลักคุ้มครองความปลอดภัยของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์หลังจากที่เกิดขึ้นแล้ว รวมถึงไม่ได้มีการคุ้มครองความปลอดภัยในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ การประมวลผล และการจัดเก็บข้อมูลส่วนตัว โดยกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ปัจจุบันยังไม่สามารถเป็นกฎหมายหลักที่วางหลักเกณฑ์ด้านต่างๆ

⁹ สัมภาษณ์ จริญญา ภักดีธนากุล, ปลัดกระทรวงยุติธรรม, 27 พฤศจิกายน 2550, อ้างถึงใน นิษารัตน์ สุจริตวรานุกร, ความน่าเชื่อถือทางกฎหมายของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 108.

¹⁰ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544, มาตรา 37.

¹¹ อัครเดช มณีภาค, “ปัญหาทางกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์,” วารสารจันเกษมสาร 16, 31 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2553): 139-140.

ในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะการวางหลักคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลที่อยู่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของบุคคลทั้งหลาย

ดังนั้นแล้วเพื่อให้ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มีความน่าเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และให้พระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 กฎหมายสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่นานาประเทศยอมรับ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ปัญหากฎหมายข้อยกเว้นไม่ให้นำพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้บังคับ ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกากำหนดประเภทธุรกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ที่ยกเว้นให้นำกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้บังคับ พ.ศ. 2549 มาตรา 3(1),(2) ธุรกรรมเกี่ยวกับครอบครัวและธุรกรรมเกี่ยวกับมรดกตามลำดับ เฉพาะส่วนในเรื่องของการจดทะเบียนสมรส การจดทะเบียนหย่า การจดทะเบียนรับรองบุตรหรือทำพินัยกรรม ในกรณีที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในสภาวะจำป็น สุดวิสัยไม่สามารถมาจดทะเบียนต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ และให้มีการแก้กฎหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในมาตราต่างๆที่ว่าด้วยการจดทะเบียนต่อหน้านายทะเบียนผู้มีหน้าที่รับจดทะเบียนในแต่ละประเภทที่กฎหมายรับรองด้วย

2. ปัญหาความผูกพันของสัญญาในธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กรณีเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ทำธุรกรรมด้วยตนเอง ผู้ศึกษาเห็นว่า ในหลักการของการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือการส่งข้อมูลไปยังผู้รับข้อมูลในธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น ควรแก้ไขกฎหมายของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ในมาตรา 9 หรือมาตรา 15 หรือมาตรา 16 กำหนดให้ผู้ให้บริการต้องให้ข้อมูลของสัญญาที่ชัดเจน และให้ผู้สัญญาอ่านเข้าใจได้โดยง่ายก่อนที่จะลงชื่อ โดยเมื่อมีการทำคำสั่งซื้อทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้ให้บริการต้องแจ้งให้ผู้รับบริการทราบ โดยไม่ชักช้าด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ว่าตนได้รับคำสั่งซื้อแล้ว รวมถึงกำหนดให้มีวิธีการตรวจสอบหรือยืนยันตัวตนแบบแสดงใบหน้าในการทำธุรกรรมที่เข้าข่ายการทุจริตทุกครั้งหรือเป็นกรณีๆไปด้วย หรือควรมีพระกฤษฎีกาเพื่อกำหนดวิธีการทำสัญญาหรือการติดต่อสื่อสารในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ

3. ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรเพิ่มเติมหลักกฎหมาย ในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่แสดงถึงหลักเกณฑ์การนำเสนอและการนำสืบพยานหลักฐานที่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือออกเป็นพระราชกฤษฎีกาข้อกำหนดเพื่อเป็นแนวทางในการที่นักคิดที่ได้นำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเสนอพิสูจน์พยานหลักฐานในคดี รวมถึงการกำหนดให้มีหน่วยงานรัฐหรือองค์กรเอกชนที่คอยดูแลควบคุมรักษาความปลอดภัยของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือความเชื่อมั่นแก่ประชาชนและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

4. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการเรื่องร้องเรียนและการระงับข้อพิพาทในธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ที่ว่าด้วยบทบาทอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีอำนาจบทบาทหน้าที่ บริหารจัดการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของประชาชนหรือระงับข้อพิพาทของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประชาชน เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการช่วยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรม และส่งผลให้ประชาชนประหยัดค่าใช้จ่ายหรือมีความเชื่อมั่นที่จะทำธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์อีกด้วย

5. ปัญหาทางกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรเพิ่มเติมหลักกฎหมายที่ให้การคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ในกรณีที่เป็นข้อมูลที่ไม่ใช่ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และให้มีหลักกฎหมายที่วางหลักการคุ้มครองความปลอดภัยของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์หลังจากที่มีการสร้างหรือนำไปใช้ที่อยู่ในระบบหรือในความครอบครองของผู้ควบคุมดูแล รวมถึงการวางหลักกฎหมายคุ้มครองความปลอดภัยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ประเภทอื่น ที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ เช่น IP address Mac address ข้อมูล Profile ของผู้ใช้ระบบหรือข้อมูลไบโอเมตริกที่มีข้อมูลพิกัดอาชีพอายุการศึกษาสถานะทางสังคมหรือครอบครัวครอบครัวย หรือข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพการเงินหรือข้อมูลที่ใช้ในการทำสัญญาที่เป็นข้อมูล ส่วนบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ด้วย

เอกสารอ้างอิง

เดชอุดม ไกรฤทธิ์,คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544(กรุงเทพมหานคร:

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน),2557),หน้า 68-69.

นิจารัตน์ สุริยิตราวงกูร,ความน่าเชื่อถือทางกฎหมายของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร

มหาบัณฑิต,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2550),หน้า 108.

อักรเดช มณีภาค, “ปัญหาทางกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ในการ

คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์,”วารสารจันเกษมสาร 16,31

(กรกฎาคม-ธันวาคม 2553):139-140